

RAZŠIRJENI PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

*PEVSKI
zbor*

The background of the cover features a series of horizontal musical staves with various notes and stems. A large, light-colored circle is partially visible on the left side, overlapping the staves. The text is positioned in the lower half of the image.

RAZŠIRJENI PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

*PEVSKI
zbor*

Interesna dejavnost

PEVSKI ZBOR

PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA ZA GLASBENO VZGOJO

dr. Breda Oblak, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, predsednica

mag. Milka Ajtnik, Zavod RS za šolstvo, strokovna tajnica

mag. Ivan Vrbančič, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta

dr. Mirko Slosar, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

Lidija Černuta Nowak, Gimnazija in srednja vzgojiteljska šola Ljubljana

Sonja Čibej, OŠ Grm, Novo mesto

Branka Potočnik, OŠ Simona Jenka, Kranj

Avtor besedila **mag. Dragica Žvar**

Izdala in založila **Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo**

Za ministrstvo dr. **Slavko Gaber**

Za zavod **Alojz Pluško**

Uredila **Zvonka Labernik, Dušan Flere**

Jezikovni pregled **Metka Brcko**

Oblikovanje **TANDAR**

Prelom **BS jabolko**

Tisk **Kočevski tisk d.d., Kočevje**

Prvi natis

Ljubljana, 2003

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.214.1 : 784.9

ŽVAR, Dragica

UČNI načrt : Izbirni predmet: program osnovnošolskega izobraževanja.

Pevski zbor / [avtor besedila Dragica Žvar] . – 1. natis. – Ljubljana :

Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport : Zavod RS za šolstvo, 2002

ISBN 961-234-332-2 (Zavod Republike Slovenije za šolstvo)

1. Gl. stv. nasl.

118114048

K a z a l o

1	Opredelitev interesne dejavnosti	5
2	Splošni cilji interesne dejavnosti	6
3	Operativni cilji interesne dejavnosti, vsebine in glasbeno razvojni dosežki interesne dejavnosti	7
4	Specialnodidaktična priporočila	10
4.1	Izbira glasbenih vsebin	10
4.2	Glasbene dejavnosti	11
4.3	Medpredmetne povezave	12
5	Temeljni standardi znanja	13

1 OPREDELITEV INTERESNE DEJAVNOSTI

Zborovsko petje je ustvarjalno poustvarjalna umetniška dejavnost, ki posreduje posebne glasbene vrednote v šolskem in zunajšolskem prostoru, pevcem pa razvija višjo raven estetske občutljivosti in odgovornosti do kulture okolja.

Pri zborovskem petju se razvijajo posameznikove sposobnosti, spretnosti in znanja, ki pevca usmerjajo v sprejemanje, doživljanje in izražanje muzikalnosti.

Petje v pevskem zboru:

- seznanja z lepoto slovenske ljudske in umetne zborovske pesmi ter pesmi drugih narodov in uvaja vanjo,
- razvija smisel za večglasno muziciranje in pevce usposablja za skupinsko glasbeno umetniško poustvarjanje,
- intenzivno razvija glasovne in muzikalne sposobnosti,
- omogoča praktično spoznavanje glasbenoteoretičnih in oblikovnih zakonitosti ter pridobivanje glasbenega besednjaka, pojmov in pravil,
- omogoča kakovostno množično muziciranje in estetsko doživljanje ter daje poustvarjalno zadoščenje,
- uvaja v skupno reševanje problemov za doseganje skupnih ciljev,
- na nastopih in koncertih seznanja poslušalce z lepoto zborovske glasbe ter jim omogoča estetsko doživljanje,
- vzgaja za multikulturno družbo, hkrati pa razvija in ohranja lastno kulturo ter naravno dediščino, skrbi za prenos nacionalne in občečloveške dediščine ter razvija nacionalno zavest,
- zadovoljuje samoaktualizacijske potrebe pevcev,
- vpliva na boljše psihično počutje pevcev in poslušalcev.

2 SPLOŠNI CILJI INTERESNE DEJAVNOSTI

Splošni cilji zborovskega petja so:

- sodelovanje na šolskih prireditvah in v širšem slovenskem prostoru,
- doživljanje procesov umetniškega delovanja,
- spoznavanje vrednot slovenske in svetovne zborovske zakladnice,
- poglobljanje zavesti o kulturni dediščini, vrednotah in različnosti,
- razvijanje sodelovanja in kakovostne kulture odnosov v skupnem muziciranju,
- razvijanje osebnosti,
- intenzivno razvijanje čustvenega in kognitivnega doživljanja,
- intenzivno razvijanje in kultiviranje pevskega glasu,
- razvijanje muzikalnosti in estetskega doživljanja,
- razvijanje interesa za bogato preživljanje prostega časa,
- razvijanje posebne poti komunikacije (socialna integracija).

3 OPERATIVNI CILJI INTERESNE DEJAVNOSTI, VSEBINE IN GLASBENORAZVOJNI DOSEŽKI INTERESNE DEJAVNOSTI

Legenda

usvajajo in razvijajo = UR

poglobljajo = P

izvajajo = I

CILJI	Enoglasni otroški zbor (od 6 do 9 let)	Dvo- ali tri glasni otroški zbor (od 10 do 15 let)
Pevci usvajajo, razvijajo in poglobljajo:		
vokalno tehniko (pevsko dihanje, način petja – zastavek, dikcijo, artikulacijo)	UR	P
zanesljivo intonacijo	UR	P
glasovni obseg	UR	UR
glasbeni spomin	UR	P
elementarni ritmični in melodični posluš	UR	P
harmonski posluš	U	RP
občutek za barvna in harmonska sozvočja	UR	P
občutek za tempo, dinamiko in agogiko	UR	P
sposobnost fraziranja	UR	P
sposobnost prepričljive in muzikalne glasbene interpretacije	UR	P
sposobnost kritičnega vrednotenja in ocenjevanja kakovosti izvajanja pesemskega repertoarja	UR	UR
interpretacijo in poti do muzikalne poustvaritve	UR	UR

VSEBINE	Enoglasni otroški zbor (od 6 do 10 let)	Dvo- ali triglasni otroški zbor (od 10 do 15 let)
Pevci izvajajo:		
enoglasne slovenske ljudske pesmi z inštrumentalno spremljavo*	I	I
enoglasne slovenske umetne pesmi z inštrumentalno spremljavo*	I	I
enoglasne priredbe slovenskih skladb zabavne glasbe z inštrumentalno spremljavo*	I	I
enoglasne tuje ljudske pesmi z inštrumentalno spremljavo*	I	I

enoglasne tuje umetne pesmi z inštrumentalno spremljavo*	I	I
enoglasne priredbe tujih skladb zabavne glasbe z inštrumentalno spremljavo*	I	I
zahtevnejše enoglasne slovenske ljudske pesmi a capella ali z inštrumentalno spremljavo*		I
zahtevnejše enoglasne slovenske umetne pesmi a capella ali z inštrumentalno spremljavo*		I
dvoglasne slovenske ljudske pesmi a capella ali z inštrumentalno spremljavo*		I
dvoglasne slovenske umetne pesmi a capella ali z inštrumentalno spremljavo*		I
dvoglasne tuje ljudske pesmi a capella ali z inštrumentalno spremljavo*		I
dvoglasne tuje umetne pesmi a capella ali z inštrumentalno spremljavo*		I
tri- in večglasne slovenske ljudske ali umetne pesmi a capella ali z inštrumentalno spremljavo*		I
tri- in večglasne tuje ljudske pesmi a capella ali z inštrumentalno spremljavo *		I
tri- in večglasne tuje umetne pesmi a capella ali z inštrumentalno spremljavo*		I
skladbe v sodobnih kompozicijskih tehnikah in sodobnem notnem zapisu		I

- Orffova glasbila, lastna glasbila, ljudska glasbila, klasična spremljava.

GLASBENORAZVOJNI DOSEŽKI	Enoglasni otroški zbor (od 6 do 9 let)	Dvo- ali triglasni otroški zbor (od 10 do 15 let)
Pevci usvajajo, razvijajo in poglobljajo:		
usvajajo, razvijajo in poglobljajo elementarni ritmični in melodični posluš ter ob spremljavah razvijajo občutek za barvna in harmonska sozvočja	UR	P
prepoznavajo barve pevske glasov in se navajajo na naravno uglašeno pevske glasov	R	P
natančno posnemajo melodične in ritmične motive ter fraze in tako urijo ter poglobljajo glasbeni spomin	UR	P
usvajajo, razvijajo in poglobljajo točno intonacijo	UR	P
usvajajo, razvijajo glasbeno mišljenje in analitično zaznavajo odnos v lastnostih tona kot glasen — tih, visok — nizek, dolg — kratek, svetel — temen	UR	P

z izreko besedil razvijajo in poglobljajo govorne sposobnosti	R	P
razvijajo občutljivost za glasbene oblikovne celote	R	R
poglobljajo ritmični in melodični posluš ter intenzivno razvijajo harmonski posluš ob dvo- in triglasnem petju		P
razvijajo glasbeni spomin	R	P
poglobljajo in izostrujejo analitični ritmični posluš ter melodični posluš v obsegu vsaj dveh oktav, ob asociativnih predstavah notnega zapisa		P
poglobljeno razvijajo občutek za slovensko homofono petje in ljudsko dvo- in triglasje		P
poglobljajo zorenje harmonskega posluš, ki ga osveščajo s homofonim dvo- in večglasjem v ljudski ali umetni pesmi pomembna osnova za harmonski posluš sta elementarni melodični posluš in zaznavna izkustva o sozvočjih		P
razvijajo sposobnost estetskega oblikovanja	R	R
urijo, stopnjujejo in izboljšujejo tehniko pevskega dihanja ter petja	R	P
oblikujejo glas in širijo glasovni obseg	R	P
izboljšujejo kakovost izrekanja besedil	R	P
razvijajo in poglobljajo prvine estetskega oblikovanja: artikulacijo, fraziranje, jakost in hitrost izvajanja	R	P
uresničujejo izvajalske oznake in oznake za tempo ter dinamiko	R	P
poznajo pogoje za zdravo petje in problematiko mutacije	P	P
se uvajajo v notni zapis — partituro	R	P
razumejo in uporabljajo večje število glasbenih pojmov: ton, pavza, previsok, prenizek ton, rastoča ali padajoča melodija, metrum, enakomeren — notranji ritem, pevske prireditve, pevski spored		R
uprabljajo notne zapise		P
znajo poimenovati tonske višine in tonska trajanja, imajo celotno predstavo o tonskem in notnem sistemu		P
poznajo glasbene oblike		P
razlikujejo ljudsko petje in šolano petje		P
obvladajo durovo in molovo tonaliteto ter osnove atonalnega izvajanja	R	P
obvladajo tonske poddelitve in značilne zvočne poudarke	R	P
razvijajo spoznanje o univerzalnosti petja, ki zbližuje ljudi različnih okolij in je skupna kulturna zakladnica človeštva	R	P

Opremljeni cilji in vsebine pevskega zbora dopuščajo svobodno izbiro zborovske literature, ki zborovodji omogoča razvijati pevčeve glasovne in druge glasbene sposobnosti, spretnosti ter informativna znanja.

4 SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Šola lahko organizira enoglasni otroški zbor s starostjo pevcev od 6 do 9 let in dvo- ali tri-glasni otroški zbor s starostjo pevcev od 10 do 15 let. Podružnična šola, ki bo imela učence le za prvo triletje, bo organizirala le enoglasni otroški zbor. Podružnična šola z učenci prvega in drugega triletja bo organizirala (zaradi razvojne stopnje pevcev) dvoglasni otroški zbor s starostjo pevcev od 6 do 12 let. Vsekakor organizacija zborov z ozirom na starost pevcev na šolah ne bo tako poenotena kot doslej, starost pevcev se bo prekrivala.

Dosedanje razlikovanje pevskih zborov v osnovni šoli (otroški in mladinski pevski zbor) se skladno z evropskim prostorom poenoti. V osnovni šoli otroški zbori zajemajo pevce od 6. do 15. leta starosti. Šole pa glede na svoje možnosti (število otrok) organizirajo eno-, dvo- ali tri-glasne zборе.

Pesemski program naj zadovolji interese in potrebe pevcev ter splošne glasbene kulture. Pesemski program naj bo za pevce spodbuden in naj kaže pot do specifičnih vzgojnih ciljev, nalog ter namenov otroškega petja.

Zborovodja naj ob izbiranju pesemskega programa upošteva razvojno stopnjo melodičnih, ritmičnih in govornih sposobnosti. Hkrati naj razmišlja tudi o besednih vsebinah (izbira naj besedila, ki otroka osrečujejo in dvigujejo) in o glasbenih vsebinah, s katerimi razvija glasovne ter glasbene sposobnosti.

4.1. IZBIRA GLASBENIH VSEBIN

Enoglasni otroški zbor

Za enoglasni otroški zbor (od 6. do 9. leta) naj zborovodja izbira pesmi, ki so:

- v eni tonaliteti, v enem modusu (moduliranja bodo pevci sposobni šele v poznejšem razvoju);
- ritmično poudarjene (punktiran ritem in melizmi so za to starost prezahtevni);
- praviloma enoglasne (pri otroku te starosti je občutek za večglasje še nerazvit; dvoglasje pa lahko nakažemo s posameznimi ležečimi toni, ki predstavljajo temelj latentni harmoniji).

Primerne pesmi so:

- pesmi, zapisane v tonskem obsegu od d1 do f2;
- pesmi, zapisane v obsegu pentatonike,
- pesmi, ki vsebujejo zgodbo,
- pesmi, ki opevajo sedanost,

- plesno naravnane pesmi,
- preproste ljudske pesmi (v primernem obsegu),
- lažji kanoni.

Dvo- ali triglasni otroški zbor

Za dvo- ali triglasni otroški zbor (od 10. do 15. leta) naj zborovodja izbira pesmi, ki poleg osnovne tonalitete vključujejo tudi modulacije. Skupaj z razvojem harmonskega posluha se razvija sposobnost večglasnega petja.

Primerne pesmi so:

- večglasne pesmi,
- umetne pesmi,
- ljudske pesmi,
- kanoni.

4.2 GLASBENE DEJAVNOSTI

4.2.1 Izvajanje

Glasbeno izvajanje vključuje predvsem petje po različnih metodah. Petje je v okviru razvoja izvajalskih sposobnosti elementarna glasbena dejavnost, ki zadovoljuje pevčevo potrebo po individualnem pevskem izražanju ali po skupinskem vokalnem muziciranju.

Pevsko izvajanje omogoča pevcem skozi lastna doživljanja globlje zavedanje glasbenih vsebin, ki jih svojstveno izražajo in poustvarjajo. Poustvarjanje pa zahteva kakovostno pevsko vzgojo, ki omogoča doživljajsko in estetsko nadgradnjo in s tem preseganje stereotipne reprodukcije, saj poustvarjati pomeni čustvovati, razmišljati in iskati izvajalske načine. S kakovostno poustvarjalno dejavnostjo postopno izoblikujejo trajen odnos do izvajalske dejavnosti.

Razvoj izvajanja vodi pevce v ustvarjalno poustvarjalnost. Poustvarjanje je za pevce prvinsko področje, ki je hkrati tudi percepcija.

4.2.2 Ustvarjanje

Razvoj ustvarjalnosti ozavešča pomen ustvarjalnosti, v največji meri aktivira pevca in omogoča povezavo petja z drugimi umetnostmi po naravni poti. To področje delimo na ustvarjalnost v glasbi (oblikovanje pesemskih vsebin, ritmov in spremljav) in ustvarjalnost ob petju (gibno

plesno sporočanje ob petju). Namen tega področja je, da pevcem spontana ustvarjalna hotenja ohranjamo, spodbujamo in razvijamo, torej, da jih usmerjamo v ustvarjalnost v glasbi.

V vzgojno-izobraževalnem procesu pomeni ustvarjalnost obliko učenja, ki je opredeljena z glasbeno produkcijo, s poustvarjalnostjo in z ustvarjalnim izražanjem glasbenih predstav v drugih medijih. To je oblika aktivnosti, s katero pevci v umetniškem jeziku komunicirajo, po svojem namenu pa je raziskovalni proces. Tako skozi lastno glasbeno produkcijo, ki poteka v obliki izvajanja, odkrivajo glasbeno izrazne in oblikovne zakonitosti, skozi poustvarjanje pa glasbeno vsebino doživljajsko izražajo in estetsko oblikujejo.

4.2.3 Poslušanje

Razvoj dejavnosti poslušanja glasbe pri pevskem zboru je še posebej pomemben, saj je poslušanje temelj zvočnega zaznavanja tonskih odnosov in tonske stabilnosti – čiste intonacije. Zveza med zvokom in notranjim slišanjem omogoča glasbo, petje, pevec v sebi sliši, kaj je bilo, kaj je in kaj bo, in to zaporedje je osnova za tonsko stabilnost.

4. 3 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Zborovsko petje se povezuje z drugimi predmetnimi področji in vsebinami:

- pesemski program približuje zakladnico mladinske poezije in utrjuje njene pojme (slovenščina);
- petje ob primerni izvajalski tehniki in estetskem oblikovanju vpliva na kakovost izreke (slovenščina);
- aktivna glasbena zaznava vpliva na kakovost splošnega poslušanja in zbranosti (vsi predmeti);
- glasbena zaznava in doživljanje spodbujata kreativno mišljenje pri vseh predmetih;
- vokalne vsebine odkrivajo jezikovno podobo slovenskih ljudskih pesmi in pesmi slovenskih pesnikov (slovenščina, družba);
- program zajema tuje pesmi, kar spodbuja povezavo s tujimi jeziki in geografijo;
- posamezne vsebine pesmi so povezane z naravo, družbenimi okolji, običaji, različnimi izseki iz življenja (geografija, zgodovina);
- petje je spremljano z gibanjem in plesom (športna vzgoja, plesna vzgoja).

5 KATALOG ZNANJA

TEMELJNI STANDARDI ZNANJA

Temeljni standardi znanja se nanašajo na oblikovanje glasu in na informativna glasbena znanja na konkretni razvojni stopnji otrok.

Enoglasni otroški zbor:

Pri oblikovanju glasu otrok:

- ve, kaj lahko stori s svojim glasom,
- pozna zven svojega glasu, višino, jakost in barvo ter jo poskuša opisati,
- usvoji osnove dihanja, povezavo telesa in zvena,
- zna poiskati vokale in njihove resonance,
- zna odkriti in popraviti zvoneče (n, m), šumeče (š, f) in eksplozivne (p, t, k) konsonante,
- najde podaljšano napetost pri izdihu,
- ustvari napetost prepone,
- s pantomimo ustvari telo za instrument.

Otrok spozna informativna glasbena znanja, kot so:

- osnove ritmične notacije,
- ploskanje notiranega lažjega ritma,
- reprodukcija predhodno podanega težjega ritma,
- osnove ritmičnomelodične notacije in prepoznavanje tonskih načinov,
- prepoznavanje durovih in molovih akordov,
- petje po nakazovanju z roko,
- petje intervalov,
- ritmične igre vprašanj in odgovorov,
- opisovanje zvenov na ravni občutenja.

Dvo- ali triglasni otroški zbor

Pri oblikovanju glasu otrok:

- obvlada občutek za tehnično pravilno petje v obsegu lastnega glasu,
- izenači registre in vokale v celotnem glasovnem obsegu,
- obvlada glavini nastavek,
- ima razširjen obseg tudi v nižino,
- obvlada martellato, staccato in legato petje,

- ima gibki glas,
- zna oblikovati fraze s pravilno napetostjo izdiha,
- zna peti posamično.

Otrok spozna informativna glasbena znanja, kot so:

- prepoznavanje zahtevnih ritmov,
- petje po lažjem notnem zapisu,
- petje kromatičnih postopov,
- petje pesmi, kjer se združujejo različne tonalitete,
- analiziranje zgradbe melodije,
- razlikovanje lažjih akordov in intervalov,
- obvladovanje teoretičnih in zgodovinskih izhodišč za spoznavanje pesmi,
- zavestna uporaba notnega zapisa in zahtev interpretacije,
- poznavanje muzikalnih posebnosti in pomena besedil,
- opisovanje stilnih posebnosti.